

ULUSLARARASI BAKALORYA DİPLOMA PROGRAMI

A1 TÜRKÇE DERSİ UZUN TEZİ

-BİR SEVDALININ SAVAŞ PSİKOLOJİSİ-

Araştırma sorusu: Ayşe Kulin'in *Sevdalinka* adlı yapıtında odak figür Nimeta'nın ruhsal durumunun neden ve sonuç bağlamında nasıl değerlendirilebilir?

Ders: Türkçe A, Kategori 1

Sözcük sayısı: 3901

İÇİNDEKİLER

A. GİRİŞ: BİREYİN RUHSAL DURUMUNA ETKİ EDEN FAKTÖRLER	2
B. GELİŞME: SEVDALINKA, NİMETA VE BUNALIM	4
B.1 TOPLUMSAL NEDENLER VE SONUÇLARI	4
B.1.1 DİN VE DİNE BAĞLI DIŞLANMA DURUMU	4
B.1.2 SAVAŞ GERÇEKLİĞİ VE YARATTIĞI MORAL BOZUKLUĞU	6
B.1.3 EKONOMİK SIKINTILAR VE YAŞAM STANDARTLARI	8
B.2 BİREYSEL SEBEPLER VE SONUÇLARI	10
B.2.1 ALDATMA	10
B.2.2 KAYIPLAR	12
B.2.3 SAVAŞ DÖNEMİNDE AİLENİN GELİR KAYNAĞI OLMAK	13
B.3 PSİKOLOJİK PROBLEMLERİN SEBEPLERİNİN İÇ BAĞLANTILARI	14
C. SONUÇ: NİMETA VE PSİKOLOJİSİ	15
KAYNAKÇA	17

A. GİRİŞ: BİREYLERİN RUHSAL DURUMUNA ETKİ EDEN FAKTÖRLER

Bir insanın ruhsal durumunu belirleyen sayısız faktör vardır. Bu faktörlerin insanın psikolojik durumuna etkileri ile ilgili farklı süreçleri ve neden-sonuç bağlantılarını içeren deneysel gözlem ve araştırma yapılmış, farklı ya da benzer, çok sayıda çıkarıma ulaşılmıştır. Bu faktörlerden bir insanı bunalıma veya depresif düşüncelere götüren en etkin faktörün büyük bir farkla aile içi yaşanan her türlü problem olduğu belirlenmiştir. Yaygın görüşler, aile içi problemlerden sonra en etkili faktörler ise iş yerinde yaşanan stres, farklı alanlarda, yerlerde yaşanan stres ve kişiler arası ilişkilerde yaşanan travmatik olaylar olarak sıralandırmaktadır.^[1] Özellikle kişiler arası travma olarak belirtilmesinin sebebi ise kişiler arası yaşanan travmatik bir olayın gelecekte insan psikolojisini negatif yönde etkilemesi muhtemel ve çok karşılaşılan bir durum iken doğal afetler gibi insanlardan kaynaklı olmayan travmatik olayların insanların gelecekteki hayatlarında psikolojik durumlarına aktif bir şekilde etkisi olmamasından kaynaklıdır, doğal afetlerden dolayı travmatik bir olay yaşamış bir insanın psikolojik sıkıntıları olma ihtimali, travmatik bir olay yaşamamış bir insanla aynıdır.^[2]

Savaş tüm insanları maddî ve manevî olarak doğrudan ve derinden etkileyen büyük ve güçlü bir problemdir. Savaşın bu denli büyük bir problem olmasının sebebi ise tartışmasız insanlara yaşattıklarıdır, ardı ardına gelen ölüm haberleri, yakınlarını kaybetme korkusu, her günün ölüm korkusu içerisinde geçmesi, parası olan insanların bile bazı günlerde yemek için kuru ekmek dahi bulamaması ve bunun gibi daha sayısız sebep ile belirtilebilir. Bunlara bağlı olarak savaş olan bir ülkede insanların psikolojilerinin düzgün olması beklenemez. Geçmişten günümüze yapılan araştırmalar, yaşadığı acıları unutmak ya da ertelemek isteyen birçok savaş

1. Lauber, falcato, nordt, rössler. (2003). Lay beliefs about causes of depression.
2. Fowler, allen, oldham, frueh, . (2013). Exposure to interpersonal trauma, attachment insecurity, and depression severity.

mağdurunun alkole yaslandığına da işaret etmektedir ve alkolün yanlış kullanımının insan üzerinde depresojenik, intihara yöneltici etkileri olduğunu ve negatif duyguları arttırma gibi bir özelliği olduğu belirtmektedir.^[3] Tüm bunlara ek olarak, cinsiyetlere göre bireylerin depresyona girme ihtimallerinin değiştiği ve kadınların genetik olarak depresyona girme ihtimallerinin daha yüksek olduğu da belirlenmiştir.^[4] Ayrıca, insanların ruhsal durumunu olumsuz yönde etkilemek zor değilken yaşamı boyunca negatif yönde etkilenmiş ya da birtakım üzücü olayları deneyimlemiş bir bireyi tedavi etmek çok zor olduğu da kanıtlanmıştır.

İkili ilişkilerin, duygusal birlikteliklerin de insan psikolojisine etkisi ayrı bir madde olarak ele alınmalıdır. Bir insan sevdiği başka bir insandan ayrılmak istememesine rağmen kendisiyle ilgili ya da ilgisiz nedenlerden dolayı ayrı düşerse, bu kişinin psikolojik durumunun altüst olması olası bir durumdur. Bu kişilerin tekrar eski kutlu günlerine ya da sağlıklı bir psikolojik duruma dönmeleri için sadece kendilerinin değil etrafındaki insanların veya tedavi gördüğü yerdeki insanların da aktif olarak çaba göstermeleri gerekmektedir ve de bu durumun kişiye bağlı olarak aylar boyunca devam etme ya da hiç düzelmeme olasılığı da bulunmaktadır.

İnsanların ruhsal durumları bozulmaya çok elverişliyen tekrar sağlıklı bir duruma getirilmesi, zor ve çileli bir iştir; kişinin kendi çabası dışında genel olarak profesyonel bir ekip ve kararlı çalışma gerektirir. Ayşe Kulin'in *Sevdalinka* adlı yapıtında da Yugoslavya iç savaşı öncesi ve esnasında bir kadın gazeteci olan Nimeta'nın gözünden, Nimeta'nın yaşadıkları ve onun ruhsal durumuna eylemlerine ve aldığı kararlara etki eden olayla anlatılmaktadır. Yapıtta Nimeta'nın karşılaştığı türlü türlü travmatik problemler, aile içerisinde tartışmalar, sevdiği insanları savaşta veya farklı şekillerde kaybetmesi, eve para getirmek için çalışması ve iş

3. Brady . (2006). THE ASSOCIATION BETWEEN ALCOHOL MISUSE AND SUICIDAL BEHAVIOUR.

4. Angst, gamma, gastpar, lépine, mendlewicz, tylee. (2002). Gender differences in depression.

yerinde yaşadığı stres, her gün sevdiklerini kaybetme ihtimalinden dolayı hissettiği korku, stres Nimeta'nın Psikolojik durumunu belirgin bir şekilde etkilemektedir. Yapıtta ayrıca Nimeta dışında, Nimeta'nın kocası Burhan ve Nimeta'nın kardeşi Raif'in de psikolojik problemleri ve bu problemlerle nasıl yüzleştikleri de gösterilmektedir. Yapıtta Savaşın trajik yönleri hafifletilmeden ve tüm gerçekliğiyle verilmiştir, bu da okurun karakterlerin duygularını, düşüncelerini ve hareketlerini derinlemesine anlamasını kolaylaştırmaktadır. Bu çalışmada *Sevdalinka* adlı yapıtın odak figürü Nimeta'nın ruhsal çöküntüsüne etki eden nedenler, sonuçlarıyla birlikte değerlendirilecektir.

B. GELİŞME: SEVDALINKA, NİMETA VE BUNALIM

B.1. Toplumsal Nedenler ve Sonuçları

B.1.1. Din ve Dine Bağlı Dışlanma Durumu

Sevdalinka adlı yapıtta ana figür, Nimeta, bir Boşnak'tır, her ne kadar Boşnaklar, Sırpalar, Hırvatlar aynı ırktan, aynı etnik gruptan geliyor olsalar da bu kendi aralarında savaşmalarına engel olmamıştır hatta bu üç grup arasında yaşanan savaşların hepsini net bir şekilde tek bir sonuca bağlamak mümkündür. Boşnakların Müslüman, Hırvatların Katolik ve Sırpaların Ortodoks olması. Dinleri ve mezhepleri dışında nerdeyse etnik olarak hiçbir farkları olmamasına rağmen bu milletler kendi aralarında katliam veya soykırım olarak nitelendirilebilecek ağırlıkta savaşlar yaşanmıştır. Bu savaşlardan en ağır etkilenen millet ise Bosnalılardır bunun sebebi ise ne Hırvatların ne de Sırpaların onları kendi milletlerinden saymaması ve onları farklı bir ırk olarak görmesidir, bunun bosnalılar için yarattığı en büyük problem ise iki milletin de topraklarını istemesi sonucu aynı anda birden çok cephede savaşmak zorunda kalmalarıdır. Bu savaşların gerçekten dinle alakalı olduğunu anlamak için kitapta da verilen bu alıntıya bakmak yeterlidir, “*Bu çocuk ölü doğar. Topraklarımızda bir Müslüman*

piçinin doğup büyümesine elbette izin vermeyeceğiz,”(Kulin, syf. 103) Din olgusunun insanları ne kadar olaganüstü ve normalde etik anlayışlarına ters olan davranışları yaptırdığını görmek insanların din üzerinden nasıl manipüle edildiklerini ve bu manipülasyonu gerçekleştirmenin aslında zor olmadığını anlamak, insanlık tarihine bakıldığı zaman, mümkündür. Din manipülasyonu dolaylı oluşan bir savaşın içinde kalan Nimeta ve ailesinin psikolojik problemler yaşamaları her savaş maduru gibi normal bir durumdur.

Nimeta da bu din farkından dolaylı savaşın bir parçasıdır, gazeteci olmasından dolaylı bu sektörde olmayan insanların bildiğinden çok daha ayrıntılı bir şekilde savaşın bütün gerçekliklerini bilmektedir, bu da psikolojik problemlerinin sayısının artmasında ve daha ağır olmasında aktif bir şekilde rol oynamaktadır. Yapıtta Nimeta'nın psikolojik problemlerinin sebepleri birbirleriyle bağlantılıdır, bir sebep başka bir sebebi ortaya çıkarmakta veya zaten var olan sebebi daha da ağır bir hâle getirerek Nimeta'nın psikolojik durumunu negatif bir şekilde etkilemektedir. Dinden dolaylı çıkan bir savaşta ailesini, sevdiklerini kaybetmekten korkan hatta kaybeden ve kendisinin de her an ölüm ile yüz yüze gelmesi ihtimali olduğunu bilen Nimeta gazeteci olmasından dolaylı yaşanan olayları daha da ayrıntılarıyla ve konuşulmayan taraflarıyla bildiği için gazeteci olmayan bir insandan çok daha fazla psikolojik sıkıntılar yaşaması normaldir.

Dinî inançlarından dolaylı dışlanma durumu Bosnalılar için yakın tarihte gerçekleşen bir olay olmayıp, yapıtın ön sözünde de belirtildiği gibi sekizyüz yılı aşkın bir süredir karşılaştıkları birşeydir. Osmanlı döneminden önce dahi daha müslüman değilken mezheplerinden ve kendi kiliselerinden dolaylı Haçlıların gazabına uğramışlardır, İkinci Dünya Savaşı'nda ve Yugoslavya iç savaşında da bu durumda hiçbir değişiklik olmamıştır ve farklı dini inançlarından dolaylı hem sırpların hem de hırvatların soykırımına tabi tutulmuşlardır. Bu soykırımların birinde hayatta kalmaya çalışan Nimeta, ailesi ve sevdikleri türlü türlü zorluklarla

karşılaşmışlardır, bazen bu zorluklara göğüs germiş bazen de göğüs geremeyip ya fiziksel olarak ya da psikolojik olarak zarar görmüşlerdir.

B.1.2. Savaş Gerçekliği ve Yarattığı Moral Bozuklukları

Nimeta'nın yapıt boyunca yaşadığı psikolojik problemlerin neredeyse hepsinin savaş ile doğrudan bir bağlantısı bulunmakta hatta sadece bağlantı ile kalmayıp bu sıkıntıların ana problemi savaş olarak bile düşünülebilir. Nimeta her ne kadar problemler ve moral bozukluklarına karşı güçlü duran, kolay yıkılmayan bir figür olsa da savaş gerçekliği Nimeta'yı birden çok defa yere yıkmayı başarmış, onu depresif bir ruh hâline sokmuştur. Bunun en belirgin sebepleri ise savaştan dolayı yaşamak zorunda kaldığı travmatik olaylar, savaşın kendisiyle birlikte getirdiği her an sevdiği insanlardan birinin daha bir bombardımana, düşman kurşununa ölme ihtimali olması, gazeteci olmasından dolayı savaşla içli dışlı olması ve bundan dolayı insanların bilmediği travmatik olarak değerlendirilebilecek bir bilgi dağarcığına sahip olması, kendisinin de herkes gibi hayatının tehlikede olması veya maddi durumları iyi olan ailelerin bile yemek bulmakta zorlandığı bu dönemde kendisinin, ailesinin ve öbür yakınlarının da yaşadığı yemek ve temiz suya ulaşamama gibi problemlerler savaş döneminin kendisi ile birlikte getirdiği sayısız problemlerin sadece birkaçıdır. Ruh hâlinin bozulması için bu kadar fazla sebep var iken bu tarihte ve bu alanda yaşayan insanların sadece şimdi ki yaşantılarında değil gelecekte ki yaşantılarında savaştan sonra da psikolojik problemler yaşama ihtimali bu travmaların, insanlar arası travma olmasından dolayı yüksektir.

Yapıtta Nimeta'nın depresyonlarının ne zaman ve ne sıklıkla gerçekleştiğini anlamak için bölümlerin başlıklarındaki tarihlere bakmak yeterlidir, Nimeta'nın ruhsal durumu düzgün iken aylar ve yıllarla belirtilen tarihlerin, Nimetanın depresyonda olduğu vakitlerde mevsimler ve yıllar ile belirtildiği görülmektedir. Bu tekniğin savaş gerginliği başlamadan önce kullanılma sıklığı çok düşük iken savaşın ilerleyen tarihlerinde neredeyse her bölümde bu şekilde bir başlık bulunmaktadır. Bu durumu açıklamanın en mantıklı yolu, Nimeta'nın hayatında neyin

değiştirdiğini tespit edip onu sebep olarak kabul etmektir. “Gençlerin tümünü öldürmüşlerdi. Kadınların, kızların ırzına geçmişlerdi bebekleri şişlemişlerdi.”(Kulin, syf. 119 Savaş gerçekliği ise bu sebebin ta kendisidir. Nimeta’nın travmatik olaylarla karşılaşma ihtimalini en çok arttıran sebeptir, soykırım seviyesinde anılacak bir savaş olmadığı olmadığı durumlarda yaşanma ihtimali çok düşük olayların yaşanmasına sebep olmuştur, etnik temizlik olarak adlandırılan katliamlar, kadın, erkek, çocuk ayırmaksızın yaşanan cinsel saldırılar, bu travmatik olayların sonucunda da Nimeta sadece kısa süreli veya geçici depresyonlar değil de ruhunda sonsuza kadar kalacak yaralar edinmiştir.

Savaşın, Nimeta’nın hayatında en büyük etkisi, aile içi yaşantısında yarattığı problemlerdir. Bu problemlerin en başında ise maddi sıkıntılardan dolayı devamlı çalışmak zorunda olan Nimeta’nın çocuklarıyla yeterince zaman geçirememesidir. Bundan dolayı çocuklarının hislerini, duygularını anlayamamaktadır,” her ne kadar duyarlı bir anne olmaya çalışsa da elinde olmayan sebeplerden dolayı çocuklarıyla aralarında ki duygusal bağ ve güven ilişkileri yavaş yavaş yok olmaktadır. Nimetanın oğlu “Fiko”nun babasının ve dayısının ardından izinsiz bir şekilde askere kaçması bunun önemli örneklerinden biri iken bu olaydan sonra kızı “Hana”nın günlüğünü bulması ve orda kardeşinin gitmesinden dolayı ne kadar üzüldüğünü, tanıdığı insanların öldüğünü ve bundan annesine bahsedemediğini çünkü onun yine depresyona girip uzaklara götürülmesini istemediğini bahsetmesi her ne kadar duygusal bağın yok olduğunu veya güvenin kaybolduğunu göstermese de aralarında bir iletişim bozukluğu olduğunu göstermektedir. Bu iletişim bozukluğundan dolayı yaşanan aile içi kavgalar Fiko’nun askere izinsiz bir şekilde kaçmasına, yaralanmasının ardından neredeyse hayatını kaybetmesine, sebep olmuştur.

“7 mart 1993 Yasna, elbiselerine sığamayan bir leyleğe benzemeye başladı, Bütün giysileri ona küçük geliyor. Pantolonları, kazakları, etekleri, öyle komik duruyor ki üstünde! Annesi bu yoklukta nasıl böyle uzayabildiğine şaşırırmış. İyi ki ben böyle uzamıyorum. Çünkü annem yeni giysiler alacak paramız olmadığını söylüyor hep. Yiyecekler o kadar pahalıymış ki, paramız ancak gıdamıza yetebiliyormuş.” (Kulin, syf. 230-231)

Kızının günlüğünü okuduktan sonra kızının iç dünyasını biraz daha anlayıp onun da aslında ne kadar zor bir dönemden geçtiğini ve bu dönemde kendisinin ona ne kadar yetersiz bir anne olduğunu fark etmiştir. Nimeta'nın en başından beri böyle bir duruma düşmesinin sebebi ise yine geçmişte yaşadığı depresyonlardır. Yapıtta Nimeta'nın yaşadığı depresyonların genel olarak sonuçlarına değinilmek gerekilirse savaş süreci boyunca çocuklarına yeterli bir anne olamaması ve aile içi bütün sıkıntılar gösterilebilir. Aile içi sıkıntılar hem depresyonu tetikleyen bir faktör iken hem de depresyondan dolayı oluşan bir problem olması bu problemin git gide artarak daha da büyük bir probleme dönüşmesi ihtimali olduğunu göstermektedir. Oğlu Fiko'nun askere ondan izinsiz kaçması buna iyi bir örnektir.

B.1.3 Ekonomik Sıkıntılar ve Yaşam Standartları

Yapıtta maddî sıkıntılar da psikolojik sıkıntılara sebep olan bir sorun olarak kabul edilebilir. Her ne kadar kaynağı savaş olsa da maddi sıkıntılar başlı başınca ayrı bir problemdir. Sadece Nimeta, ailesi ve etrafındaki insanlar ile alakalı bir problem değil savaş döneminde olduğundan dolayı savaşta olan bütün ülkeler için ortak bir problemidir. Aynı zamanda savaşı körükleyen sebeplerden de biridir her ne kadar din kadar ağır ve belirgin bir sebep olmasa da devletlerin açgözlülükleri ve para isteklerinin de bu savaşların yaşanmasında rolü vardır, sadece para istekleri açgözlülük olarak alınamaz bu açgözlülüğe daha fazla toprak istemek, güçlü devletlerin desteğini kazanmak gibi amaçlar da açgözlülük sayılabilir. “Annesinin dikkatini çekmişti Hana'nın sıskalığı... “Bu çocuk gıdasız kalıyor Nimeta, geçenlerde Lamia Hanım

diyodu ki kuşlar...” “(Kulin, syf. 231) savaştan dolayı oluşan bu maddî sıkıntıların insanların hayatlarını ve yaşam standartlarını nasıl etkilediğini o an ki maddi durumlarının ne denli kötü olduğunu hayatta kalmak için şehirde ki kuşları bile yemeye başladıklarını göstermektedir. Bu maddî sıkıntıların kaynağı savaş dışında pek bir şeye bağlanamaz ve savaşın gelmesiyle birlikte insanların hayatından giden birbaşka şeyde insanların refahları olarak gösterilebilir. insanların alışık olduğu refah durumunun kaybolmasıyla birlikte bu insanlarda stress, gerginlik gibi sıkıntılar ve sonuçlara rastlanılır. yapıtta bu tür bir süreçten geçen Nimeta ve ailesinin de bu tür gerginliklerle karşılaştıklarını, belli başlı problemler yaşadıklarını görmek mümkündür.

Maddî sıkıntıların en büyük sonuçlarından biri ise Nimeta'nın her gün çalışmak zorunda olması, kocası Burhan müteahhit olarak çalıştığı için savaş döneminde herhangi bir gelir getirememekte bunun sonucunda da eve giren tek para Nimeta'nın işinden girmekte ve bundan dolayı Nimeta eve bazen sonraki günün sabahında gelmek zorunda kalmaktadır. Bu durum her geçen gün ile aile bireyleriyle- Raziyanım, Hana, Fiko, Burhan- Nimeta'nın arasının açılmasına sebep olmaktadır. eve para getiremediğinden dolayı gururu kırılmış olan kocası Burhan ile ettiği kavgaların genel konusu Nimeta'nın gece gündüz çalışması haline gelmiştir. Çocuklarıyla yeterince ilgilenememesi ve bu yüzden çocuklarıyla arasının açılması, Nimeta'nın annesi, Raziyanım'ın çocuklara Nimeta yerine bakıyor olması ve Nimeta'nın çocuklara bakması gerektiğini düşünmesi gibi bir sürü probleme sebep olmuştur maddi sıkıntılar. Maddî sıkıntıların sonuçları sadece bunlara da kısıtlı değildir, Burhan'ın gururunun kırılmasından dolayı kendini alkole vermiş olması ve bundan dolayı zaten az bulunan parayı boşa harcıyor olması da yapıtta bulunan sayısız örnekten biridir. Ekonomik sıkıntıların daha da fazla ekonomik sıkıntılara sebep olduğu gerçeği ve savaştan dolayı oluşan yaşam standartlarının düşmesi Nimeta ve ailesinin psikolojik problemleri olmasına sebep olmuştur.

B.2 Bireysel Sebepler ve Sonuçlar

B.2.1 Aldatma

Nimeta yapıtın başından itibaren kocası Burhan'ı, Hırvat olan Stefan Stefanoviç ile aldatmaktadır. Stefan, Nimeta'dan ya kendisini ya da Burhan'ı seçmesini istemiştir. Nimeta her ne kadar Stefan'la birlikte olmak istese ve Burhana her şeyi birden çok defa anlatmaya hazırlansa da hiçbir zaman bunu gerçekleştirmemiştir çünkü çocuklarına karşı bir sorumluluğu olduğunu ve onların bir anne ile büyümesi gerektiğini düşünmektedir. "Bosna'ya gelmeyeceğim uzun bir süre. Londra kadrosunda bir yer boşaldı, tayinimi isteyeceğim bugün."(Kulin, syf. 13) Stefan'ın İngiltereye gidişinin hemen ardından Yapıtta ilk defa psikolojik problemlere yer verilmektedir. Nimeta, Stefan ayrıldıktan sonra psikolojik bunalıma girmektedir, bu bunalım Nimeta'yı gerçekten alt üst eden nadir olaylardan biridir. Bu depresyon Nimeta'nın aylar boyunca akıl hastanesinde psikolojik tedavi görmesine sebep olmuştur. Nimeta'nın Stefan'a karşı duyduğu aşkın, sevginin ne denli fazla olduğunu, bu insanı kaybetmesinin ardından hissettiği duygular, ne kadar uzun tedavi görmesine rağmen sonrasında hala Stefan'ı atlatamamış olması gibi durumlardan dolayı belli olmaktadır. Nimeta, Stefan tarafından yapmak istemediği bir seçim yapmaya zorlanmış ve seçimin iki sonucunda da birilerini kaybetme tehlikesiyle karşılaşmıştır ama çocuklarına, annesine ve kocasına karşı olan sorumluluklarından dolayı ve bu insanları kaybetmek istememesinden dolayı yine kendi isteği dışında Stefan'ı her ne kadar sonsuza dek olmasa da kaybetmiştir. kocasını aldattığı gerçeği bu durumda psikolojisinin bozulmasında doğrudan etkili olmuştur ve de sadece burada da etkili olmayacaktır. yapıtın ilerleyen bölümlerinde Burhan, Nimeta'nın onu aldattığını öğrenince büyük bir kavga yaşanıcak ve Burhan cepheye savaşmaya gidecektir. Her ne kadar Nimeta, Burhan'a aşık olmasa da hâlâ ona değer verdiğinden dolayı yine psikolojisi kötü bir şekilde etkilenecektir. Aldatma olgusunun Nimeta'nın psikolojisindeki yeri sadece bunlarla kısıtlı

değildir yapıt boyunca Nimeta bundan dolayı vicdan azabı çekmektedir, Burhan'ın olanları öğrenme ihtimaline karşın stres duymaktadır ve bunlardan dolayı kendini alkole vermiştir. Nimeta'nın, Burhan'ı aldatıyor olduğu gerçeği yapıtta Nimeta'nın psikolojik problemler yaşamasının en belirgin kişisel nedenlerinden biridir.

Nimeta'nın, Burhan'ı aldatıyor olması, yapıtta birçok olaya sebep olmuştur ve yol açmıştır. Bunlardan biri, Nimeta'nın yakalanma korkusu ve kötü hissetmesinden dolayı onu daha da negatif düşüncelere sürükleyecek olan alkollü sağlıksız miktarlarda tüketmesidir. Bu hem fizyolojik olarak hem de psikolojik olarak Nimeta'yı yormaktadır. Yapıtta Nimeta'nın yaşadığı ilk depresyonda bu olayla alakalıdır ve ardından nimeta belli bir süre akıl hastanesinde tedavi görmüştür. Başka bir sonuç olarakta Burhan'ın bu olayları öğrendikten sonra anlık siniri ve alkollü hali ile askere girmeye karar vermesi, bunun ardından aynı gün içersinde cepheye savaşmaya başlayıp şehirde ki "rahat" hayatından vazgeçip ailesini terk etmesi verilebilir. Burhan'la Nimeta'nın kavgasından sonra olan biteni anlayan Fiko'nun annesi nimeta ile arasında geçen kavgaların ana kaynağı da yine Nimeta'nın, Burhan'ı aldatmış olmasına ve Fiko'nun olayları anlamaya başlamasına bağlanabilir. Nimeta'nın Burhan'ı aldatmış olması Nimeta'nın kızı Hana'yı da derinden etkilemiştir çünkü henüz büyüme çağında olan, olgunlaşmamış bir aklı olan bir kızın bir anda hem babasını kaybetmesi hem de abisini kaybetmesi onu çok derinden etkilemiştir ve de onu çok üzmüştür. Burdan anlaşılacağı üzere Nimeta'nın, Burhan'ı aldatması tüm aileyi parçalayan alt üst eden ve yapıtın sonunda neredeyse aile fertlerinden birinin, bacağından yaralanan Fiko'nun, nerdeyse hayatını kaybetmesiyle sonuçlanmıştır. Nimeta'nın Burhan'ı aldatıyor olduğu gerçeği tüm aile için büyük sıkıntılara yol açmıştır ve bunun sonucunda aile içi anlaşmazlıklardan dolayı insanların psikolojik dengelerini alt üst etmiştir.

B.2.2 Kayıplar

Nimeta yapıt boyumca sayısız kayıp vermiştir, bu kayıplar sadece insanlar anlamında olmayıp her türlü maddi ve manevi kayıpları kapsamaktadır. Bu kayıpların en belirginini Nimeta'yı aylarca akıl hastanesine gönderen kocasını aldattığı Stefan Stefanoviç'in kaybıdır her ne kadar hayatını kaybetme anlamında bir kayıp olmasa da nimeta bu ayrılığın sonsuza dek süreceğini düşündüğünden dolayı ağır bir depresyona girmiştir ve profesyonel psikolojik yardım görmüştür. Her ne kadar Nimeta akıl hastanesinden çıkmış olsa da Stefan'ı hala tamamen unutamamıştır ve savaş başladığında acaba iyi mi, acaba başına bir şey geldi mi, acaba o da asker olarak savaşacak mı gibi sorular sormaktadır. Stefan'dan sonra Nimeta'yı en çok etkileyen kayıp ise kuşkusuz en yakın arkadaşı, herşeyini paylaştığı sırdaşı Mirsada'yı kaybetmesidir. Mirsada'nın savaş sırasında etnik kökeninden dolayı katledilmesi Nimeta'yı derinden sarsmıştır ama zaten savaş döneminin içinde olduklarından dolayı Stefan onu terk ettiğinde gösterdiği kadar ağır bir tepki göstermemiş hatta profesyonel yardım bile almadan kendisini toparlamayı başarmıştır. Burhan Nimeta'nın onu aldattığını öğrendiğinde onu terk ederek cepheye savaşmaya gitmiştir ve kısa süre sonra kendi oğlu da cepheye izinsiz bir şekilde kaçmıştır. Bunların hepsinin üstüne Nimeta kardeşi Raif'i savaşta iki defa kaybetmiştir, ilki kardeşinin kızı ve karısı öldürülünce kardeşinin düştüğü ağır depresyon ve yaşama isteğinin kalmamasıyla yürüyen bir ölüden farkının kalmaması ikincisi ise tıpkı Burhan gibi cephede savaşmaya ve karısını öldüren ırkı katletmeye gitme kararında gerçekleşmiştir. Her ne kadar kardeşinin cepheye gitmesi Nimeta'yı çok etkilemese de en başta kardeşinin içinde bulunduğu psikolojik durumu kendisi de tanıdığı için onun adına kötü hissetmiştir.

Yapıtta kayıplar sadece insanları kaybetmekten ibaret değildir. Bu kayıpların arasına savaş ile birlikte gelen maddi manevi her türlü kayıp konulabilir. Bunlardan biri insanların yaşam konforlarında ki değişimdir, normal bir hayat yaşamaya alışmış olan insanların bir anda savaştan dolayı her an ölebilmeye ihtimalleri olduğu bir gerçekliğin içine atıldıklarında

depresyona girme ihtimalli çok yüksektir ve intihara meyilli düşünceleri artar. Eski alıştıkları standartlarda yiyecek bulamayan insanlar ve eskiden temiz suya erişimleri varken şu anda temiz suya erişimleri olmaması moral bozukluklarına sebep olmaktadır. Bunu Nimeta ve ailesi de yaşamaktadır. Bu aile fertlerinin hepsinin morallerinin dipleri görmesine açlıktan dolayı bazen uyuyamamalarına veya kirli sudan dolayı hastalık kapma ihtimallerinin artmasına sebep olmaktadır. Bunların bilincinde yaşayan insanların bunalıma girme ihtimalleri yüksektir. Bu kayıplar sadece psikolojik sıkıntılar da yaratmamıştır, Nimeta Burhan'ı kaybettikten sonra kocasını bulmak için gecenin bir köründe sniperların görüş alanı içersinde bulunan bir alanı onu ramak içi gitmiştir ve bir askerle karşılaştıktan sonra hayatını kaybetmediği için şanslı olduğunu öğrenmiştir.

B.2.3 Savaş Döneminde Ailenin Gelir Kaynağı Olmak

Nimeta savaş süreci boyunca ailenin tek geçim kaynağıdır çünkü çoğu işyerinde çalışmalar durdurulmuştur veyapılacak iş kalmamıştır ama gazetecilik için bu dönemler çok aktif dönemlerdir. Gazetecilik dışında pek bir iş kalmadığından dolayı ailenin gelir kaynağı Nimeta'dır ve Burhan bu durumdan hoşnutsuzdur çünkü kendini bir erkek olarak yetersiz hissetmektedir. Bu yüzden kendini kötü alışkanlıklara vermiştir, alkol ve sigara gibi, zaten ekonomik sıkıntılı olan bu zamanlarda ellerinde olan az parayı bu tür şeylere harcayarak tüm aileyi bu sıkıntılı süreçte daha da büyük sıkıntıya sokmaktadır. Parayla bile yemek bulmanın zor olduğu bu dönemde elde bulunan meçhul miktarlarda ki yemek almaya bile yetmeme ihtimali olan parayı boşa harcamak Nimeta'yı daha da fazla stres altına sokmaktadır, Burhan'ın ekstra harcamaları olmadan bile paranın aileyi beslemeye zar zor yettiği hatta bazı durumlarda yetmediği gerçeği Burhan'ın ekstra harcamalarıyla daha da büyük bir problem halini almıştır, Burhan'ın evden ayrılmasıyla da bu sıkıntılar her ne kadar hafifle de hiçbir zaman yok olmamıştır ve Nimeta'yı her zaman adeta bir stres kapanına sıkıştırmıştır.

Nimeta'nın bu kadar stres altında kalması kendi hayatından bazı fedakarlıklar yaparak ailesi için para kazanma pahasına bazen gece gündüz çalışmasına bazen de savaş sürecinde olmalarına rağmen şehir dışına çıkarak kendi hayatını tehlikeye atarak para kazanmaya çalışmıştır ve bu yolculuklarının bazılarında travmatik olaylarla karşılaşmış depresyona girmiştir. Ailesi için bu kadar fedakârlık yapmasına rağmen genellikle fedakarlıkları göz ardı edilmiştir ve bu da Nimeta'nın zaten dengede olmayan psikolojik durumu daha da kötü etkilemiştir.

B.3 Psikolojik Problemlerin Sebeplerinin İç Bağlantıları

Yapıtta Nimeta'nın yaşadığı bütün psikolojik problemlerin farklı farklı sebepleri vardır ve bu sebeplerin hepsi kendi aralarında bağlantılıdır, Bu bağlantı tek bir doğrultuda düz giden bir yapı değil örümcek ağı gibi kompleks bir yapı hâindedir. Bu yapının en belirgin görünen kısmı ise şu şekildedir. Dinden dolayı farklılıkları oluşan aslında etnik olarak bir farkları bulunmayan insanların yine dinden dolayı savaşıyor ve birbirlerini katlediyor olmaları ve bu katliamın tamamen çıkar üzerine kurulu olduğu gerçeği, yapıtın uzamının bir savaş uzamı olmasına ve insanların ne yiyecek ne giyecek ne de yakacak bulamamalarına sebep olmaktadır. Kaynakların bu kadar kısıtlı olması insanların bu kaynaklara ulaşmak için elinden geleni yapmalarına sebep olarak bu kaynakların fiyatını arttıracak ve zaten az bulunan kaynakların fiyatlarının artmasıyla ülke genelinde ekonomik sıkıntılar görülmeye başlanacaktır. Bu refah durumunu kaybetmekten farklı olarak hem her an kendi hayatlarının aynı sevdikleri ve etraflarında ki herkes gibi tehlikede olması gerçekliği de insanların daha ağır psikolojik problemler yaşamasına sebep olan bir faktördür.

C. SONUÇ: NİMETA VE PSİKOLOJİSİ

Nimeta yapıt boyunca negatif bir ruhsal duruma sahiptir. Hiçbir zaman tamamen mutlu değildir, savaş başlamadan önce de kocasını aldatması gibi durumlardan dolayı tamamen mutlu olmayan Nimeta'nın savaş başladıktan sonra negatif düşünceleri ve depresif durumu iyice artmıştır. Yapıtın belli bir kısmından sonra Nimeta neredeyse devamlı bir şekilde depresyondadır. Bu depresyonların sayısız sebebi ve sayısız sonucu vardır. Bir insanı depresyona sokabilecek neredeyse her türlü olayı doğrudan yaşayan Nimeta her ne kadar zorluklara karşı göğüs geren ve güçlü bir karaktere sahip olsa da o da bir insandır, belli bir yerden sonra strese kaldıramayıp kırılmaya mahkumdur. Savaşın gelmesinin ardından yavaş yavaş o da kendisini bir boşlukta bulup depresyona düşmüştür.

Nimeta da herkes gibi bir insandır, etrafındaki herkes gibi o da sevdiği insanları ve kendi hayatını kaybetmekten korkmakta ve bu tehlikenin gerçekliğinden dolayı strese girmektedir. Yapıt boyunca Nimeta'nın savaştan dolayı kaybettiği en önemli kişi biricik dostu, sırdaşı, en güvendiği arkadaşı olan Mirsada'dır bu olay yaşandığında Nimeta çok ağır etkilenmemiştir bunun sebebi ise zaten savaş başlayalı uzun süre geçmi olması ve insanların kayıp haberlerine, sevdikleri insanları kaybetmeye istemsiz bir şekilde olsa da alışmış olmasıdır. İnsanları kaybetme konseptine uyan başka bir olay ise Stefan'ı savaş başlamadan önce yaptığı bir seçimden dolayı sonsuza dek kaybettiğini düşünmesi ve bundan dolayı akıl hastanesinde birkaç ay terapi görmesidir.

Maddî olarak yaşanan bir sürü sıkıntıya kocasının işi dolayısıyla savaş döneminde gelir elde edemeyecek olması ailenin tüm ihtiyaçlarını kendi başına karşılamak zorunda kalmasına sebep olmuştur. Savaş sürecinden dolayı zaten yemek ve su bulmanın zor olduğu bu dönemde tüm ailenin maddi ihtiyaçlarını kendi başına karşılamak zorunda kalması onun üstüne çok büyük bir yük koymuştur, onu büyük bir strese sokmuştur ve aile içersinde kavga boyutuna

ulaşacak gerginliklere neden olmuştur. Bu gerginlikler Nimeta'nın psikolojisini negatif etkilese de depresyona sokacak kadar ağır problemler değildir ama maddî sıkıntılar yaşanmasından dolayı gittiği bazı iş gezilerinde onu depresyona sokmaya yetecek kadar ağır travmatik olaylarla karşılaşmıştır. Bu maddî sıkıntıların ve Nimeta'nın bu yolculuklar süresince yaşadığı her türlü travmatik olayın ana sebebi olarakta en başta maddi sıkıntıların oluşmasının sebebi olan savaş gerçekliği ve ekonomi üzerinde ki etkisi gösterilebilir.

Yapıtın başından itibaren Nimeta'yı en çok etkileyen durum ise kocasını aldatmış olduğu gerçeğidir. Yapıtın en başında yakalanma korkusu ve vicdan azabından dolayı kendini alkole vermiş ve bundan dolayı kendini etrafındaki insanların bakışları altında streste hissederken, yapıtın ilerleyen kısımlarında aldatıldığını öğrendikten sonra cephe de savaşımaya giden kocası Burhan'ı kendi başına bulmaya çalışırken neredeyse hayatını kaybetmesine sebep olmuştur.

Yapıttaki toplumsal problemlerin hepsinin ana kaynağına tespit edilmek istenirse odağın din ve savaş olgularına çevirilmesi yeterlidir. Yapıtta yaşanan travmatik olayların ve her türlü psikolojiyi negatif etkileyecek olayların kaynağının dini farklılıklardan dolayı oluşmuş bir savaş olduğunu belirtmek mümkündür. bunun sebebi ise savaşın kendisi ile birlikte getirdiği sayısız ve ağır sonuçlardır bunlardan birkaçı maddi sıkıntılar ve her an ölme ihtimalinden dolayı duyulan strestir.

Yapıt boyunca Nimeta bir sürü psikolojik problem yaşamıştır. Bu problemlerin sebepleri sonuçları ile bağlantılıdır ve bu sonuçların bazıları zaten var olan sebepleri daha da körükleyerek veya yeni sebepleri ortaya çıkararak normalde travmatik olaylara ve strese karşı çok güçlü bir duruşu olan Nimeta'nın yapıtın sonlarına doğru neredeyse devamlı bir depresyon döngüsüne girmesine ve bu döngünün zaten bulunan problemlerin üstüne yeni problemler ekleyerek daha da bitmesi olanaksız bir döngüye dönüşmesine sebep olmuştur.

KAYNAKÇA

1. Angst, gamma, gastpar, lépine, mendlewicz, tylee. (2002). Gender differences in depression. Retrieved 22 January, 2019, from <https://link.springer.com/article/10.1007/s00406-002-0381-6>
2. Brady . (2006). THE ASSOCIATION BETWEEN ALCOHOL MISUSE AND SUICIDAL BEHAVIOUR. Retrieved 22 January, 2019, from <https://academic.oup.com/alcalc/article/41/5/473/109923>
3. Fowler, allen, oldham, frueh, . (2013). Exposure to interpersonal trauma, attachment insecurity, and depression severity. Retrieved 22 January, 2019, from <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0165032713001171>
4. Kulin, Ayşe. *Sevdalinka*: İstanbul: Everest Yayınları, 2018. print.
5. Lauber, falcato, nordt, rössler. (2003). Lay beliefs about causes of depression. Retrieved 22 January, 2019, from <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1034/j.1600-0447.108.s418.19.x>